

Léčba

poruch vyvolaných nelegálními návykovými látkami

Prim. MUDr. Petr Popov, MHA

Klinika adiktologie 1. LF UK a VFN Praha

Národní konference „Nelegální návykové látky 2021“
on-line, 2. 12. 2021

Adiktologické služby/typy péče v ČR

- Zdroj informací: NMS
- „Zakotvení adiktologických služeb v ČR je vágní.“
(Sčítání adiktologických služeb 2020.)
- Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v České republice v roce 2019.

Definice základních typů odborné péče

- Zákon č. 379/2005 Sb.
Zákon o opatřeních k ochraně před škodami, působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů
- §20
Typy odborné péče poskytované osobám škodlivě užívajícím tabákové výrobky, alkohol nebo jiné návykové látky a osobám na těchto látkách závislým

Typy odborné péče (léčebné modality)

- a) akutní lůžková péče
- b) detoxifikace
- c) terénní programy
- d) kontaktní a poradenské služby
- e) ambulantní léčba
- f) stacionární programy
- g) krátkodobá a střednědobá ústavní péče
- h) rezidenční péče v terapeutických komunitách
- i) programy následné péče
- j) substituční léčba

Zákon č. 65/2017 Sb.

„o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek“ zmiňuje:

- zdravotní služby, sociální služby a služby poskytované vězeňskou službou
- podrobnější typologii zákon neobsahuje

Zákon 372/2011 Sb.

„o zdravotních službách“ rozlišuje:

- ambulanci pro návykové nemoci,
- adiktologickou ambulanci,
- adiktologický stacionář
- lůžkové zařízení pro návykové nemoci (která řadí mezi zařízení následné péče)

Zákon č. 373/2011 Sb.

„o specifických zdravotních službách“
stanovuje podmínky pro ochranné léčení
a pro protialkoholní a protitoxikomanickou
záchytnou službu („záchytné stanice“)

ČR: Záchytné stanice v roce 2021 (18)

Asociace provozovatelů záchytných stanic v České republice, z.s. (zal. 2019)

Zákon č. 108/2006 Sb.

„o sociálních službách“ definuje jednotlivé (nezdravotnické) typy služeb v adiktologii:

- kontaktní centra
- terénní programy
- sociální poradenství
- terapeutické komunity
- služby následné péče
- domovy se zvláštním režimem

Léčba poruch vyvolaných nelegálními návykovými látkami

MIMO ZDRAVOTNICTVÍ:

nízkoprahové programy;

- terénní programy (TP)
- kontaktní centra (KC)
- denní stacionáře (DS)
- terapeutické komunity (TK)
- doléčovací centra
- chráněné dílny a bydlení

VE ZDRAVOTNICTVÍ:

- **akutní stavy**
(detoxikace, odvykací stavy, akutní psychotické poruchy – „tox. psychózy“)
- **odvykací léčba**
(ambulantní – OAT, ústavní – psychiatrické nemocnice, kliniky)
- **následná péče**
(doléčovací programy)
- **substituční udržovací léčba**
(centra, OAT, ambulantní psychiatrii, praktičtí lékaři)

www.drogy-info.cz

Národní monitorovací
středisko pro drogy
a závislosti

Výroční zpráva

o stavu ve věcech drog
v České republice
v roce 2019

> 2019

Adiktologické služby v ČR (2019)

- Aktuálně je v ČR téměř 300 programů různých typů poskytujících adiktologické služby.
- Síť adiktologických služeb pokrývá celé spektrum problémů spojených s užíváním návykových látek a s dalším závislostním chováním a tvoří ji zařízení a programy různých typů, které jsou zakotveny v různých oborech a resortních (legislativních) rámcích.
- Mezirezortnost - slabá stránka, komplikace
- Mezioborovost - silná stránka

Bariéry pro vstup do léčby

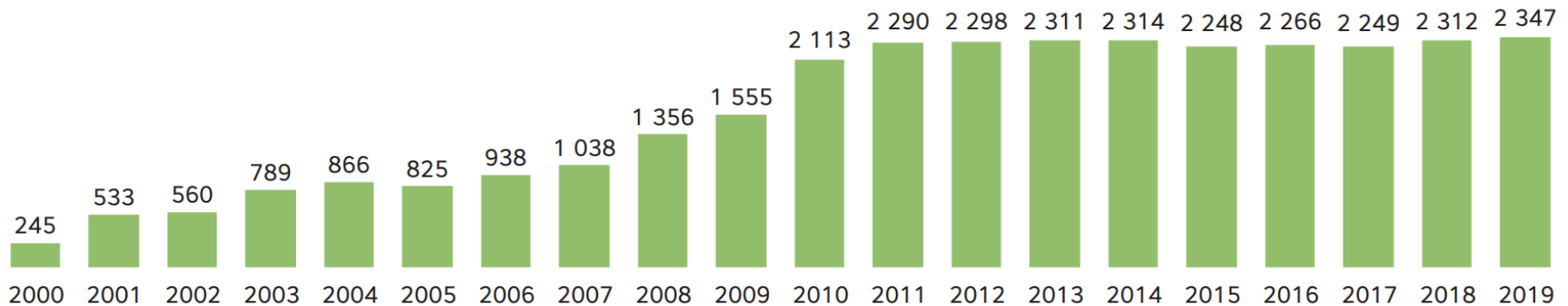
1. potíže s nástupem do léčby kvůli dalším povinnostem (např. děti, rodina, práce)
2. předchozí špatné zkušenosti s léčbou, strach a obavy z léčby, z přístupu personálu
3. finanční potíže a formální bariéry (dluhy na zdravotním pojištění, problémy se zákonem)
4. obavy z příliš složité a obtížné léčby
5. nedůvěra ve zlepšení klientovy situace léčbou

Nejslabší místa adiktol. služeb

(ze zpráv o realizaci protidrogové politiky v krajích v r. 2019)

- nízká dostupnost zejména ambulantních služeb (nedostatek je zejména psychiatrů s orientací na adiktologii)
- nízká dostupnost detoxifikace
- nízká dostupnost adiktologických služeb pro děti a mládež

Substituční léčba (TAO)

Počet osob léčených v opiátové substituční léčbě / TAO v posledních 7 letech stagnuje.

Problémem je finanční nedostupnost a zejména nedostatek lékařů realizujících TAO.

Ambulantní adiktologická péče (2019)

Typ programu		Počet programů	Počet klientů
Záchytné stanice		19	23 744
Ambulantní léčba	ambulantní zdravotnická zařízení oboru psychiatrie ^(a)	61 (450)	12 067 (37 156)
	adiktologické (zdravotnické) ambulance ^(b)	24	4 573
	ambulantní (nezdravotnické) programy ^(c)	15	2 739
	ambulantní programy specializované na děti a mládež ^(b)	9	1 364
Substituční léčba	poskytovatelé substituční léčby v NRLUD	61	2 347

Lůžková adiktologická péče (2019)

Typ zařízení		Počet programů	Kapacita (lůžka)	Počet klientů
Detoxifikace	lůžková zdravotnická zařízení	14 (38*)	234	11 488
	věznice	2	n. a.	25
Psychiatrická lůžková péče	psychiatrické nemocnice (léčebny) pro dospělé	19	8 606	10 387
	psychiatrické nemocnice (léčebny) pro děti	3	210	15
	psychiatrická oddělení nemocnic	32	1 361	3 487
	ostatní lůžková zařízení s psychiatrickým oddělením	1	36	69
Terapeutické komunity		19	**323	****665

Sčítání adiktologických služeb 2020

 Zaostřeno

3

Národní monitorovací
středisko pro drogy
a závislosti

**červenec
2021**

SČÍTÁNÍ ADIKTOLOGICKÝCH SLUŽEB 2020

Počet jednotek podle kraje sídla, typu služby a statutu

Ukazatel	Typ služby											Celkem***
	DTX	TP	KPS*	AL	STA	K/S RL	TK	DL**	SL	AL VTOS	PP	
Praha	4	6	10	22	4	6	1	10	7	1	4	74
Středočeský	0	8	7	6	4	1	3	5	1	0	4	35
Jihočeský	1	2	5	7	3	1	3	2	1	0	3	25
Plzeňský	0	3	5	4	1	2	0	5	2	1	1	23
Karlovarský	0	2	3	1	0	0	0	0	0	0	0	6
Ústecký	0	11	14	7	1	1	2	4	1	1	1	42
Liberecký	1	1	4	2	1	1	1	1	1	0	1	13
Královéhradecký	0	2	2	3	0	0	0	1	0	0	0	8
Pardubický	0	1	1	4	0	0	0	0	0	0	0	6
Kraj Vysočina	2	3	4	7	2	3	1	4	1	0	2	27
Jihomoravský	2	8	9	9	1	0	1	5	3	1	1	39
Zlínský	0	3	3	2	0	0	0	2	0	0	0	10
Olomoucký	2	5	5	5	1	3	3	4	1	1	1	30
Moravskoslezský	1	10	15	8	1	1	1	10	0	0	1	47
Celkem ČR*	13	65	87	87	19	19	16	53	18	5	19	292

Janíková, B., Nechanská, B. (2021). Sčítání adiktologických služeb 2020. Zaostřeno 7 (3), 1–20

Personální zajištění adiktol. služeb

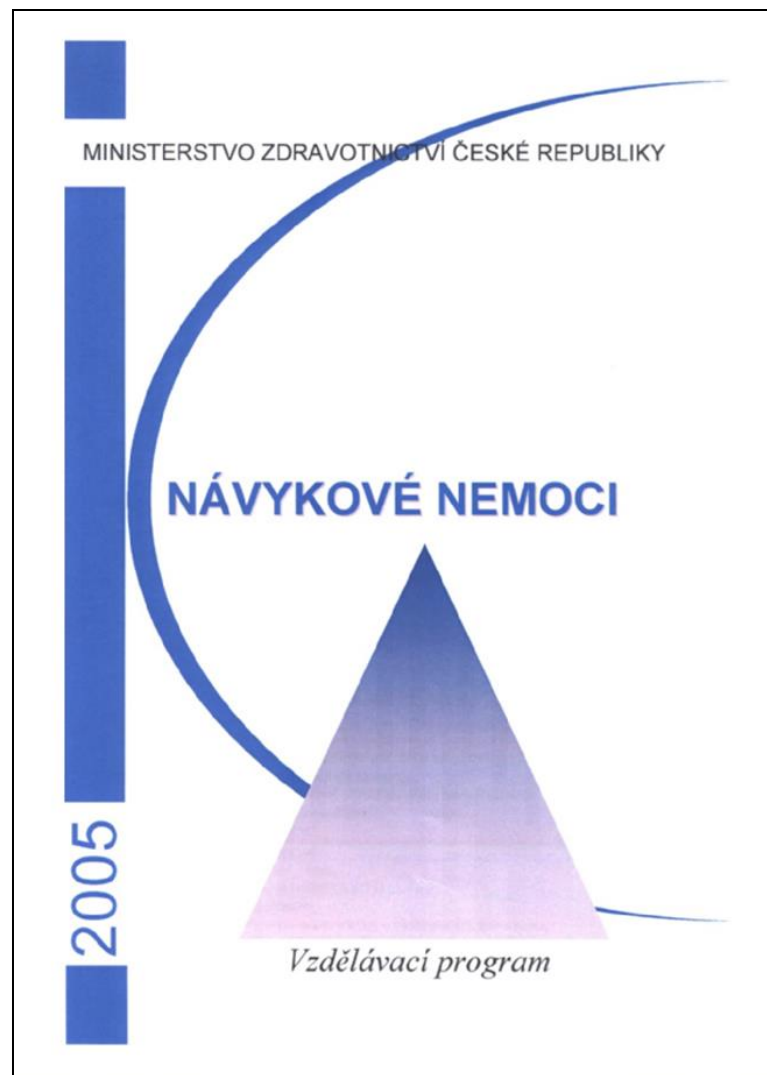
	Počet osob	Úvazky
Pracovníci, kteří pracují v přímé péči		
Terénní pracovník	396	219,35
Kontaktní pracovník v KC	270	167,05
Terapeutický/poradenský pracovník celkem	1152	722,84
z toho adiktolog	198	122,97
psycholog	161	97,02
sociální pracovník	390	246,17
pracovník v sociálních službách	167	111,09
Case manager	12	7,00
Lékaři celkem	174	97,57
z toho lékař s atestací AT	64	32,81
Zdravotní sestra/bratr	422	397,09
Vychovatel/pedagog	31	24,49
Ergoterapeut	9	7,00
Pracovní terapeut	46	32,27
Arteterapeut	16	8,38
Dramaterapeut/muzikoterapeut/taneční terapeut	4	1,32
Jiná činnost	118	45,92

Lékaři v oboru „návykové nemoci“ (AT)

- Počet odatestovaných lékařů v oboru návykové nemoci (L050)
– zákon 95/2004 Sb. (základní): 21
- Počet odatestovaných lékařů v oboru návykové nemoci (LN030)
– vyhl. 185/2009 Sb. (nástavba): 2
- Počet odatestovaných lékařů v oboru návykové nemoci (NLN30)
- vyhl. 361/2010 Sb. (nástavba): 5
- V oboru dále působí 23 lékařů, kteří získali nástavbovou atestaci (v oboru léčení alkoholismu a jiných toxikománií) před působností zákona 95/2004 Sb.
- Celkem tedy ke dni 31. 10. 2021 v oboru „návykové nemoci“ působí **51 lékařů.**

Personální zajištění léčby - lékaři (2005)

- ZÁKON 95/2004 o podmínkách získávání a uznávání odborné způsobilosti k výkonu zdravotnického povolání lékaře, zubního lékaře a farmaceuta – základní 5ti-letý **atestační obor: „NÁVYKOVÉ NEMOCI“**
- ČR: 1. na světě...

Personální zajištění léčby - lékaři (2021)

- Z původní základní atestace (2005) zbyl dnes jednoroční „certifikovaný kurz“.
- Pokud nebude ročně atestovat v nástavbovém oboru alespoň 20 lékařů, bude zrušen.
- V posledních letech neatestoval v nástavbovém oboru „návykové nemoci“ žádný lékař...
- Potřebujeme v adiktologii lékaře?

(Jaroslav Skála – František Hrubín)

Klinika adiktologie

1. lékařská fakulta a Všeobecná fakultní nemocnice
Univerzita Karlova v Praze

**Děkuji za
pozornost**

petr.popov@vfn.cz